

“.tr” alan adlarını tescili, 1991 yılından itibaren, Türkiye’yi ilk olarak İnternet’e bağlayan Üniversitemiz bünyesinde devam etmektedir. Bu kapsamda, bugün itibarı ile, toplam yaklaşık 70,000 adet “.tr” uzantılı alan adı dağıtılmıştır. ODTÜ tarafından yürütülen “alan adı tescil işlemleri” için gerekli olan politika ve prosedürler, 1991-1998 yılları arasında, IANA ve ICANN rehberliğinde, Bilgi İşlem Daire Başkanlığı’nca (BİDB) oluşturulmuş ve uygulanmıştır. Alan Adı tescil ve destek işlemleri, hızla artan işlemler ve yönetim yükü nedeniyle 1998 yılından itibaren BİDB binasında ayrı bir birim olarak yürütülmektedir.

“.tr” alan adı yönetiminde güçler ayrılığı ilkesini uygulamak ve alan adı dağıtımında “yasama”, “yürütme” ve “yargı” işlevlerini ayırmak amacıyla 2000 yılında Ulaştırma Bakanlığı, İnternet Kurulu’na bağlı olarak çalışan, sektör temsilcilerinin yer aldığı ve 11 kurumsal üyeden oluşan “DNS Çalışma Grubu” oluşturulmuştur. Bu bağlamda, 2000 yılından bu yana DNS Çalışma Grubu politika ve kuralları belirleme (yasama işlevi), ODTÜ ise tescil (yürütme) işlevini yerine getirmektedir. Sözkonusu çalışma grubu, alan adları konusunda kamuoyunun katkı ve görüşlerini almak, çok sesli bir ortamda değerlendirme yapmak, Türkiye’de İnternet Alan Adları’nın sağlıklı gelişmesi için temel öneriler oluşturmak ve bu önerileri Alan Adı Yönetimi (ODTÜ)’ne ileterek uygulanmalarını sağlamak amacıyla görev yapmaktadır. “DNS Çalışma Grubu”na ilişkin ayrıntılı bilgi Ulaştırma Bakanlığı WEB sayfalarında (<http://kurul.ubak.gov.tr>) yer almaktadır.

ODTÜ Alan Adı Yönetimi, DNS Çalışma grubunun oluşturulduğu tarihten itibaren, bu grubun aktif bir üyesi olmuş, çalışma grubu toplantılarında alınan kararların doğrudan uygulanmasından sorumlu olmuştur.

Bilindiği gibi dünyada alan adları konusunda çok sayıda sorun mevcuttur. Alan adlarının sahipliğinin başkası tarafından ele geçirilmesi sonucunda uluslararası arenada sürmekte olan sayısız hukuki dava mevcuttur. Başlangıçta ODTÜ’nün, daha sonra DNS Çalışma Grubunun belirlediği kurallar sonucunda, başladığı 1991 yılından bu yana ülkemizde bir başkasının ticari adını, markasını alan adları bağlamında ele geçirerek haksız durum yaratan ve hukuki davaya neden olan durum yok denilecek kadar azdır. Bu da, uygulanmakta olan politika, kural ve yöntemlerin doğruluğunu göstermektedir.

Alan adı tescili işinin, sadece alan adı kiralama işi olarak tanımlanması yanıltıcı olabilir. Kamu çıkarlarını gözetken bir yaklaşımla, Ülke çapında İnternet altyapısının yerleşmesinde öncülük etmiş, bilişim alanında birikimi ve olanakları tartışılmaz bir Üniversite’nin çatısı altında, deneyimli ve bilgi sahibi personeli ile, alan adı tescil işinin sadece yürütme kısmını üstlenen Alan Adı Yönetimi, dünya standartlarında ve ülke sosyo-kültürel koşulları değerlendirerek verdiği hizmetleri, kalitesini sürekli olarak artırarak sağlamaya devam etmektedir.

S1- Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin Türkiye'de “.tr” uzantılı alan adlarını verme konusunda tek başına sahip olduğu yetkisini paylaşması yakın veya uzun vadede öngörülmekte midir? Bu konuda prosedür veya herhangi bir şekilde bir başka kurum/şirkete yetki vermek gündemde olamayacaksa da bunun gerekçeleri nelerdir? Bu konuda bir takvim sözkonusu mudur?

Bilindiği gibi, her ülkede (.tr, .fr, .de, vb.) ve gTLD'lerde (.com., .net, .org, vb.) teknik olarak tek bir noktadan yönetim yapılması zorunludur; bu global DNS (alan adları sistemi) mimarisinin bir gereğidir. Buna karşın, arka planda tek merkezi yönetim noktasına bağlı olacak şekilde, birden fazla noktadan alan adı dağıtımını yapmak olanaklıdır. Örneğin, .com dünyada çok sayıda noktadan dağıtılabilmektedir (ancak, bütün dağıtım noktalarının teknik olarak arka planda tek bir yönetim merkezine bağlı olma zorunluluğu gözden kaçırılmamalıdır).

ODTÜ bu modelin ülkemizde de uygulanmasını savunmakta ve hayata geçirilmesi için ön ayak olmaktadır. Bu bağlamda, 2003 yılı ortalarından başlayarak ülkemizin önde gelen İnternet Servis Sağlayıcılarına XML tabanlı bir yazılım modeli ile gelir paylaşımı ortak çalışma önerisi götürülmüştür.

Bu model ile çalışmayı öngören kuruluşların (servis ve içerik sağlayıcılar), “.nic.tr” sistemi ile uyumlu, XML tabanlı yazılım geliştirmeleri gerekmektedir.

S2- Türkiye’de tescil ettirilmiş “.tr” uzantılı alan adlarının türlerine göre kesin sayısı nedir?

15 Şubat 2005 tarihi itibarı ile, alan adı türlerinin sayısı aşağıdaki gibidir. Yıllık ve günlük istatistiklere <https://www.nic.tr/> adresinden ulaşılması mümkündür.

Tablo-1 “.tr” Alan Adı Sayıları (15/02/2005)

Alan adı	Adet	%
av.tr	639	0,95%
dr.tr	4	0,01%
bbs.tr	20	0,03%
bel.tr	804	1,19%
biz.tr	174	0,26%
com.tr	48133	71,53%
edu.tr	182	0,27%
gen.tr	6637	9,86%
gov.tr	2431	3,61%
k12.tr	1599	2,38%
mil.tr	8	0,01%
name.tr	867	1,29%
net.tr	178	0,26%
info.tr	98	0,15%
nom.tr	186	0,28%
org.tr	2824	4,20%
pol.tr	110	0,16%
tel.tr	4	0,01%
web.tr	2395	3,56%
Toplam	67293	100.00%

S3 - ODTÜ'nün ".tr" alan adlarının tescili işlemlerinden, uzantılarına göre tahsil ettiği kira gelirleri ne kadardır? Birim fiyatları ve 2004 yılı toplam alan adı kira geliri ne kadardır?

Bugün itibarı ile yürürlükte olan birim fiyat bilgileri aşağıdadır. Söz konusu bilgilere, www.nic.tr adresinden ayrıca ulaşılabilir.

Alan Adı	1 Yıl	2 Yıl	3 Yıl	4 Yıl	5 Yıl
.com.tr	25 Milyon TL	45 Milyon TL	65 Milyon TL	84 Milyon TL	100 Milyon TL
	25 YTL	45 YTL	65 YTL	84 YTL	100 YTL
.net.tr	25 Milyon TL	45 Milyon TL	65 Milyon TL	84 Milyon TL	100 Milyon TL
	25 YTL	45 YTL	65 YTL	84 YTL	100 YTL
.info.tr	25 Milyon TL	45 Milyon TL	65 Milyon TL	84 Milyon TL	100 Milyon TL
	25 YTL	45 YTL	65 YTL	84 YTL	100 YTL
.biz.tr	25 Milyon TL	45 Milyon TL	65 Milyon TL	84 Milyon TL	100 Milyon TL
	25 YTL	45 YTL	65 YTL	84 YTL	100 YTL
.org.tr	15 Milyon TL	28 Milyon TL	40 Milyon TL	50 Milyon TL	60 Milyon TL
	15 YTL	28 YTL	40 YTL	50 YTL	60 YTL
.web.tr	15 Milyon TL	28 Milyon TL	40 Milyon TL	50 Milyon TL	60 Milyon TL
	15 YTL	28 YTL	40 YTL	50 YTL	60 YTL
.gen.tr	15 Milyon TL	28 Milyon TL	40 Milyon TL	50 Milyon TL	60 Milyon TL
	15 YTL	28 YTL	40 YTL	50 YTL	60 YTL
.av.tr	15 Milyon TL	28 Milyon TL	40 Milyon TL	50 Milyon TL	60 Milyon TL
	15 YTL	28 YTL	40 YTL	50 YTL	60 YTL
.dr.tr	15 Milyon TL	28 Milyon TL	40 Milyon TL	50 Milyon TL	60 Milyon TL
	15 YTL	28 YTL	40 YTL	50 YTL	60 YTL
.bbs.tr	15 Milyon TL	28 Milyon TL	40 Milyon TL	50 Milyon TL	60 Milyon TL
	15 YTL	28 YTL	40 YTL	50 YTL	60 YTL
.name.tr	5 Milyon TL	10 Milyon TL	15 Milyon TL	20 Milyon TL	25 Milyon TL
	5 YTL	10 YTL	15 YTL	20 YTL	25 YTL
.tel.tr	5 Milyon TL	10 Milyon TL	15 Milyon TL	20 Milyon TL	25 Milyon TL
	5 YTL	10 YTL	15 YTL	20 YTL	25 YTL
.gov.tr	—	—	—	—	—
.bel.tr	5 Milyon TL	10 Milyon TL	15 Milyon TL	20 Milyon TL	25 Milyon TL
	5 YTL	10 YTL	15 YTL	20 YTL	25 YTL
.pol.tr	—	—	—	—	—
.mil.tr	—	—	—	—	—
.k12.tr	5 Milyon TL	10 Milyon TL	15 Milyon TL	20 Milyon TL	25 Milyon TL
	5 YTL	10 YTL	15 YTL	20 YTL	25 YTL
.edu.tr	—	—	—	—	—

Bugüne değin elde edilen toplam gelir 6.870 trilyon TL'dir. 2004 yılına ait alan adı tescil gelirleri toplam 1.281 trilyon TL. olarak gerçekleşmiştir. Uzantılara göre gelir dağılımı aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo-2 2004 Yılı Gelirlerinin “.tr” Alt Alan Adlarına Göre Dağılımı

Alan adı	Toplam (milyar TL)	%
av.tr	14	1.10%
name.tr	5	0.42%
bbs.tr	0	0.00%
bel.tr	7	0.53%
biz.tr	5	0.41%
com.tr	1091	85.14%
edu.tr	0	0.00%
gen.tr	59	4.63%
gov.tr	10	0.78%
k12.tr	11	0.83%
mil.tr	0	0.00%
net.tr	4	0.31%
info.tr	3	0.21%
nom.tr	1	0.04%
org.tr	36	2.79%
pol.tr	1	0.08%
tel.tr	0	0.00%
web.tr	34	2.67%
Toplam	1281	100.00%

S4 - 26 Mayıs 2003 tarihinden itibaren hizmete giren web tabanlı elektronik sistem ne şekilde çalıştırılmaktadır. Yakın zamanda “.com.tr” uzantılı alan adlarını kişilerin bu sistem üzerinden , - kimlik ispatlamak şartı ile – kendi kişisel alan adlarını kiralamaları mümkün olacak mıdır?

26 Mayıs 2003 tarihinden itibaren alan adları sahipliğinin güvenliğini esas alan, kullanışlı, web-tabanlı elektronik bir sisteme geçiş yapılmıştır (<https://www.nic.tr>). Bu geçiş sırasında, tasarlanan ve kurulan sistemin bir gereği olarak, ilgili alan adını elektronik olarak yönetmek için “idari”, “teknik” ve “mali” sorumluların ilişkilendirilmelerinin elektronik ortamda yapılması zorunludur. Elektronik doğrulama ile, alan adı sahiplerini madur edebilecek olan “domain hijacking (alan adı çalma)” teşebbüslerinin önlenmesi amaçlanmıştır.

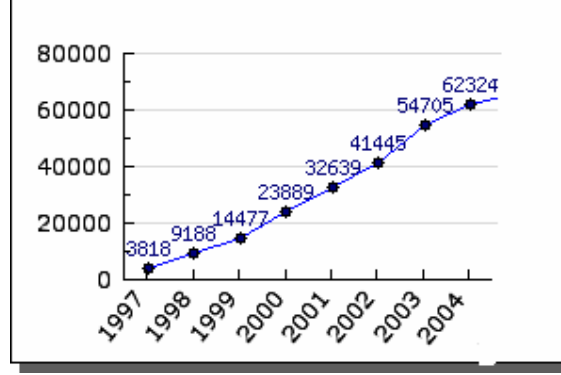
Belge gerektiren işlemler için kullanıcılar ilgili belgeleri web üzerinden yada fax ile iletebilmekte, gelen tüm belgeler doğrudan elektronik olarak arşivlenmektedir. Diğer bir deyişle, alan adı sistemi tümüyle bilişim tabanlı ve kağıtsız bir ortamda çalışmaktadır. Sistemin ayrıntılı çalışma biçimi <https://www.nic.tr>'den bir sorumlu kodu (nic-handle) edinilerek ayrıntılı olarak incelenebilir.

Ulaştırma Bakanlığı İnternet Kurulu'na bağlı olarak görev yapan DNS Çalışma Grubunca alınan bir karar gereği, 7 Şubat 2005 tarihinden itibaren “adsoyad.com.tr” şeklindeki alan adlarının kimlik ispatlamak şartı ile tescili mümkün olmaktadır. 2005 Şubat ayı başında <https://www.nic.tr> sayfasından ve basın yayın araçları aracılığı ile başlayacak olan uygulamaya ait duyurular yapılmıştır. Yine DNS Çalışma Grubunun onayı ile yürürlüğe giren “.tr Alan Adları Politikalar, Kurallar ve İşleyiş” belgesinde bu uygulamaya ait esaslar yer almaktadır. İlgili belgeye, <https://www.nic.tr> sayfasından erişilebilir.

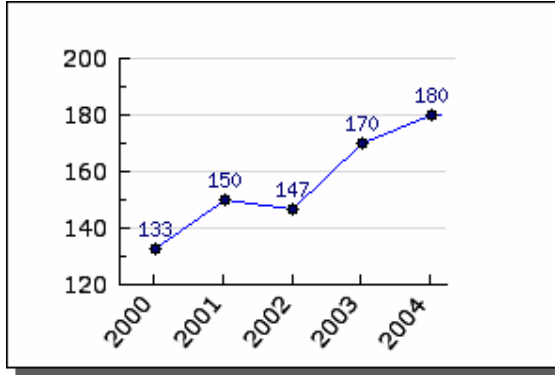
S5 - Tahsis edilen alan adları sayısının artışı görmeye olanak sağlayan, son yıllara ait toplam alan adı tahsis rakamları nelerdir?

1997-2004 yılları arasında bazı “.tr” uzantılı alan adlarına ilişkin sayısal bilgiler aşağıdaki grafiklerle ifade edilmiştir. Söz konusu bilgilerin güncel haline, yıllık ve günlük bazda <https://www.nic.tr/> adresinde bulunan “sorgu/rapor” menüsü aracılığı ile ulaşılması mümkündür.

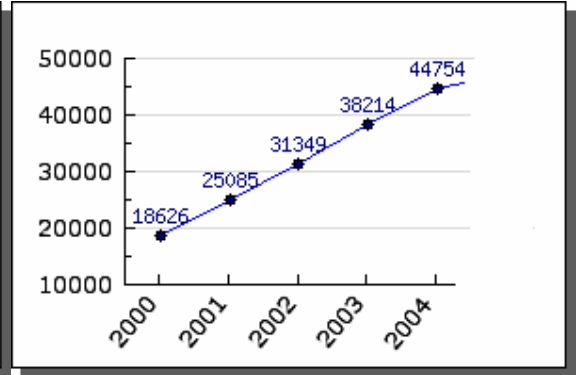
Grafik-1 : Toplam Alan Adı Sayısı

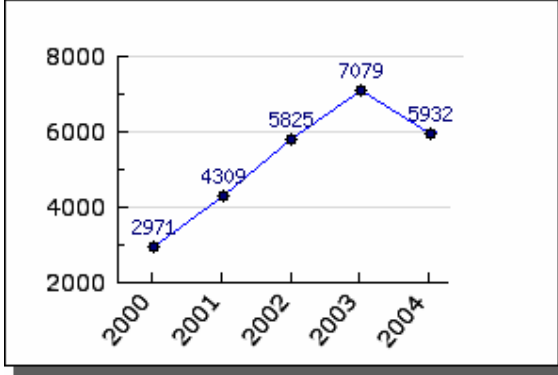
**Grafik-2 : Toplam “edu.tr”
Uzantılı Alan Adı Sayısı**

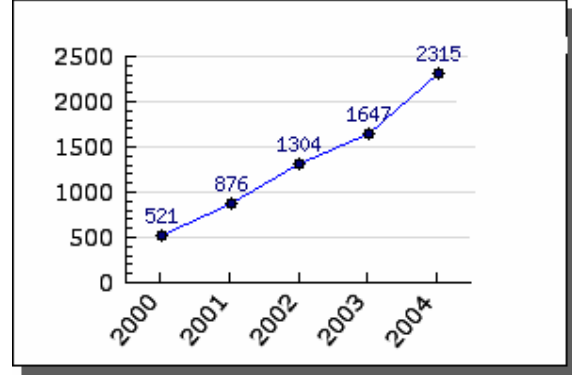
**Grafik-3: Toplam “com.tr”
Uzantılı Alan Adı Sayısı**

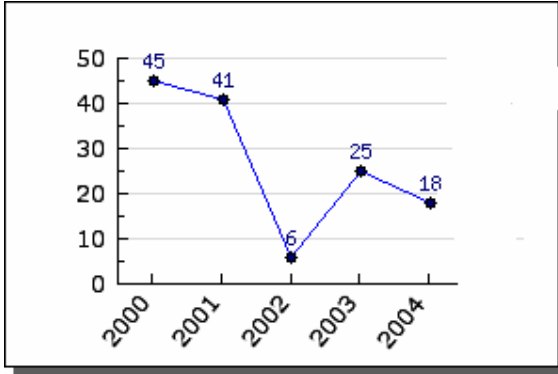
**Grafik-4: Toplam “gen.tr”
Uzantılı Alan Adı Sayısı**

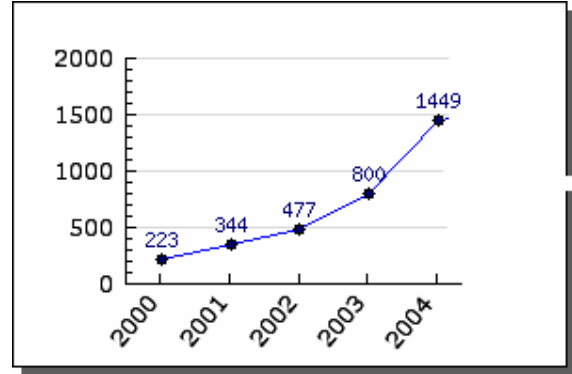
**Grafik-5: Toplam “gov.tr”
Uzantılı Alan Adı Sayısı**

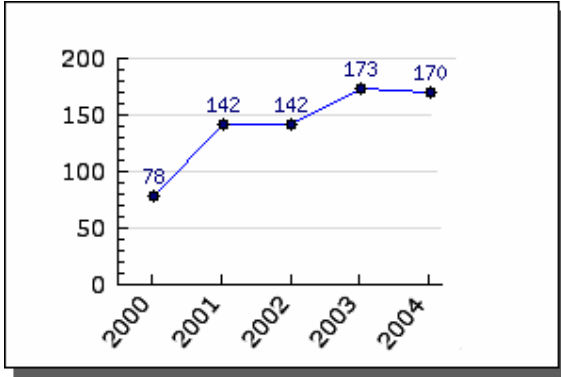
**Grafik-6 : Toplam “bbs.tr”
Uzantılı Alan Adı Sayısı**

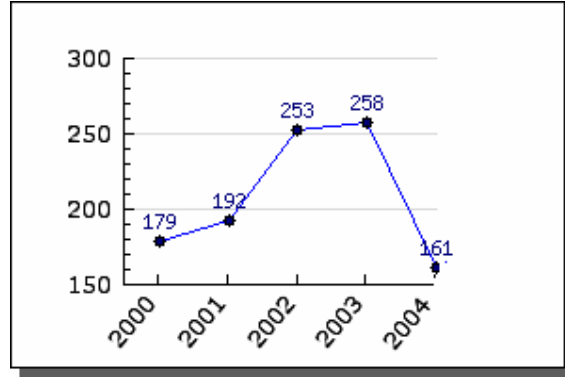
**Grafik-7: Toplam “k12.tr”
Uzantılı Alan Adı Sayısı**

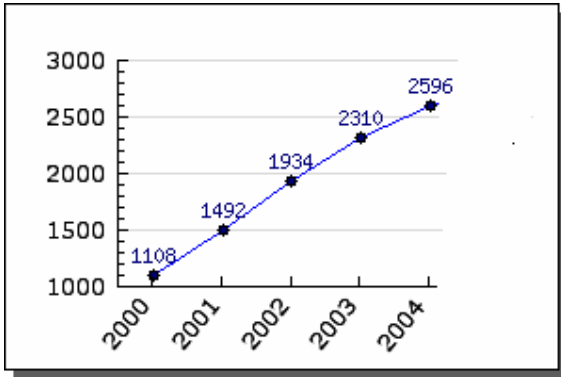
**Grafik-8 : Toplam “net.tr”
Uzantılı Alan Adı Sayısı**

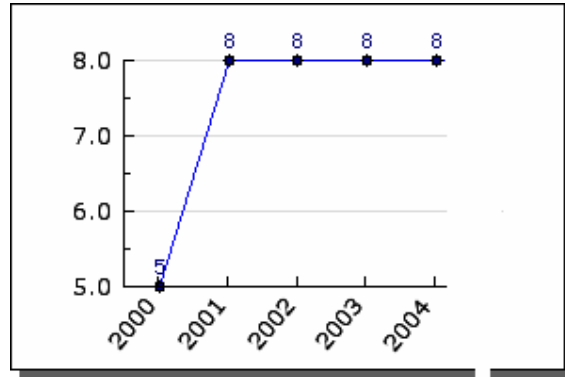
**Grafik-9: Toplam“nom.tr”
Uzantılı Alan Adı Sayısı**

**Grafik-10 : Toplam “org.tr”
Uzantılı Alan Adı Sayısı**

**Grafik-11: Toplam“mil.tr”
Uzantılı Alan Adı Sayısı**

S6 - ODTÜ'nün alan adı kiralama işlemlerinden elde ettiği gelir, en son medyaya yansıyan miktarı ile "1 milyon 325 bin YTL"'yi bulmaktadır.Bu para ODTÜ içinde veya dışında hangi birim, kurum veya kurumlara aktarılmaktadır. Elde edilen bu gelir hangi faaliyetler için değerlendirilmektedir? ODTÜ'nün alan adı organizasyonunun yıllık harcamalarının ve diğer maliyetlerinin yıllık toplamı nedir?

Bugün yürürlükte olan birim fiyatlar ve Tablo-1'de verilen alan adı sayıları ile yapılan hesaplama sonucunda yıllık gelir miktarının 1.400 milyon YTL. civarında olacağı öngörülmektedir.

Alan adı tescillerine ilişkin tüm gelirler, Döner Sermaye İşletmelerine ilişkin Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) Yönetmeliği uyarınca T.C. Maliye Bakanlığı Saymanlık kaydına alınmaktadır. Benzer şekilde, harcamalar da ilgili yasa yönetmelikler çerçevesinde T.C. Maliye Bakanlığı Saymanlığı denetiminde gerçekleştirilmektedir.Yönetmelik hükümlerine uygun olarak, gelirin yaklaşık %55'i T.C. Maliye Bakanlığı kesintisi, KDV ve Üniversite hissesi olarak tutulmakta, %45'lik kısım ise alan adı tescil işlerinin yürütülmesi için kullanılmaktadır. İlgili yasa ve yönetmelikler uyarınca ODTÜ dışında sadece T.C. Maliye bakanlığı'na para aktarımı yapılmaktadır.

Söz konusu kesintiler sonrası kalan miktar, ağırlıklı olarak personel ödemeleri, malzeme alımları, bilişim donanım ve yazılım yatırımlarına harcanmaktadır. 2004 yılı gelirlerinin % 37'si bu amaçla harcanmıştır.

Üniversite payı içinde yer alan diğer gelirler ise, Rektörlüğümüz tarafından ODTÜ'nün genel bilişim ve enformatik altyapısına ilişkin yatırım ve iyileştirmeler için kullanılmaktadır.